

ЛИТЕРАТУРА

1. Комисаров, В. Н. (2009). *Лингвистика перевода*. М: Книжный дом «ЛИБРОКОМ».
2. Комиссаров, В. Н. (1973). *Слово о переводе*. М: Международные отношения.
3. Фрик, Т. Б. (2013). *Основы теории межкультурной коммуникации: учебное пособие*. Томск: Изд-во Томского политехнического университета.
4. Швейцер, А. Д. (1988). *Теория перевода: статус, проблемы, аспекты*. М: Наука.

Воробйова Валерія
Науковий керівник – доц. Сітко А.В.
(Національний авіаційний університет)

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НА СЛУХ

Серед багатьох складних питань, які вивчає сучасне мовознавство, важливе місце посідають проблеми перекладу, оскільки процес перекладу не є простою заміною одиниць однієї мови одиницями іншої, а, навпаки, це складний процес, який містить цілу низку операцій, знання яких перекладачем є запорукою адекватного перекладу (Сітко 2011, 3), проте не всі аспекти перекладу є детально дослідженими.

Мистецтво перекладу – таке ж давнє, як і саме людство. Нині простежується розширення ринку праці, що призводить до утворення нових політичних, економічних та культурних зв'язків між державами. Іншими словами – глобалізація. Перекладач виступає основним посередником у вирішенні багатьох питань різних спрямувань, тому така професія має попит на ринку праці.

Основним питанням залишається те, що ж розуміється під терміном «переклад на слух»? Отже, слід перейти до класифікації усіх видів робіт перекладачу. Виокремлюють письмовий переклад (художній, науковий, публіцистичний, технічний переклад текстів, документів, статей) та усний (абзацно-фразовий переклад (АФП), неофіційний двосторонній переклад без запису, офіційний двосторонній переклад без запису, двосторонній переклад (під запис), переклад монологічного мовлення під запис, переклад з аркуша, синхронний переклад, переклад слайдів, кінопереклад). В даному дослідженні, спробуємо розглянути усний переклад та його особливості. Влучний вислів простежується у провідного вченого в галузі теорії перекладу, В.М. Комісарова : «Велику потребу в перекладах та перекладачах викличе подальше поширення міжнародних контактів, обміну в галузях культури, спорту, туризму, проведення різних міжнародних форумів, зустрічей та переговорів, не кажучи вже про представництво нашої країни в численних міжнародних організаціях, урядових і неурядових» (Комисаров 1990, 80).

Усний і письмовий переклад мають суттєві відмінності. Наприклад: під час письмового перекладу перекладач може користуватись різноманітними

словниками, Інтернет-джерелами, а також багатьма іншими довідковими матеріалами. Нерідко перекладачі письмових робіт обговорюють проблеми перекладу текстів оригіналу з фахівцями, в той час, коли усний переклад не передбачає такої можливості. Усний переклад вимагає від тлумача негайного застосування влучного слова без допомоги інших фахівців. Основними вимогами до усного перекладача є знання великої кількості іншомовної лексики, культурних особистостей опонента, а також наявність навичок усного перекладу. Нерідко незнання відмінностей між країнами та їх народами призводило та призводить до політичних війн. Отже, незнання загального не звільняє перекладача від відповідальності. Перекладач має володіти широким спектром перекладацьких прийомів на рівні не однієї мовної системи, гарною вимовою, і швидким темпом мовлення.

На жаль, Україна не приділяє великої уваги такій цікавій темі, як навчання усному перекладу, а саме синхронному, хоча були окремі спроби додати до навчального процесу спеціальні види робіт для перекладу на слух. Роботи Р.К. Мін'яр-Белоручева відіграли важливу роль у процесі навчання перекладу на слух (на прикладі французької мови). В процесі навчання у синхроніста формуються основні навички у галузі перекладу. Коли хтось обирає таку професію, то він повинен розвивати в собі розуміння не тільки одного виду перекладу. Під час навчання синхроністів, слід пам'ятати про письмовий та усний переклад, приділяючи їм належну увагу на кожному етапі формуванні необхідних знань.

Як зазначалось, послідовний переклад має низку видів, серед яких виокремлюється абзацно-фразовий переклад (АФП), тобто вид усного перекладу, коли мовець висловлюється невеликими фразами, не більше кількох речень. У цьому випадку тлумач повинен бути надзвичайно ерудованим, вміти влучно передавати жарти чи іронію опонента, вільно володіти рідною мовою з дотриманням всіх норм. Саме у такий спосіб, синхронний відрізняється від послідовного перекладу (Саприкін, Чужакін 2011, 47).

Неофіційний двосторонній переклад без запису – це переклад розмов чи просто обміну репліками, коли ситуація дозволяє не робити нотатки, або робити їх в мінімальній кількості. Важливим фактом є те, що такий переклад може іноді переходити у напівсинхрон, коли перекладач говорить майже одночасно з опонентом.

Офіційний двосторонній переклад без запису – це переклад ділової розмови за участі двох чи більше осіб з відносно короткими висловлюваннями різними мовами на спеціальну тематику. Важливим є точне сприйняття розмовної мови, вміння занотовувати прецизійну інформацію, володіння англійською чи іншою мовою на ідіоматичному рівні

Двосторонній переклад під запис – переклад офіційної розмови, виступів на прес-конференціях і т.д. Висловлювання відносно довгі (3-5 хвилин). В такій галузі перекладу тлумач має приділити певну увагу знанню імен та посад політичних та державних діячів, вірному тлумаченню посилок та ознайомленню з дипломатичними оборотами.

Перекладаючи монологічного мовлення під запис – тлумач повинен мати такі навички, як: адекватна передача монологічного мовлення (виступи, заяви для друку, промова, звернення і т.п.) в закритому приміщенні або надворі (Саприкін, Чужакін 2011, 50).

Переклада з аркушу – це вид, який поєднує в собі риси і письмового і усного перекладу. Інформація передається шляхом читання з паперу чи дисплею. Як правило, перекладається незнайомий текст – такий текст читається вголос, чітко і достатньо швидко.

Нарешті, перейдемо до питання: «Що таке сприйняття мови?». З точки зору філософії, сприйняття складається з відчуттів, а як відомо, відчуття – це психічний процес відображення окремих якостей чи предметів явищ реальної дійсності. Отже, будь-то синхронний чи письмовий переклад, тлумач вступає у духовні відносини. *Духовні відносини* – це відносини, в які вступають люди з приводу духовних цінностей (ідей, наукових теорій, традицій, звичаїв, релігійних вірувань, витворів мистецтва, моральних норм тощо) (Дротянко 2012, 346). Сприйняття мови не може існувати без відчуття, яке базується на зорових і слухових відчуттях. Перекладач, який сприймає цільову мову, повинен і сам зануритись в неї, але вже шляхом передачі іншою мовою. Тому, цілком очевидно, що перекладачеві необхідна максимальна увага при виконанні перекладу (Сітко, Струк 2018, 72).

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що усний переклад на слух – це таке сприйняття, яке відбувається внаслідок слухових відчуттів, а вже переклад можна отримати у вигляді усного мовлення. Слід зазначити, що український ринок праці в майбутньому все ще буде вимагати від тлумачів адекватного одностороннього і двостороннього перекладу, тому буде доцільним і перспективним до переліку дисциплін у студентів додати двосторонній переклад.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дротянко Л. Г., Матюхіна О. А., Онопрієнко В. І. (2012). *Філософія*. К.: НАУ.
2. Комиссаров В. Н. (1990) *Теория перевода: Лингвистические аспекты*. М.: Высшая школа.
3. Саприкін С., Чужакін А. (2011) *Світ усного перекладу*. Вінниця: Нова книга.
4. Сітко А.В. (2011). *Відтворення комунікативної семантики англійських інтерогативних конструкцій у перекладі (автореф. дис. ...)*. Одеса, Україна.
5. Сітко А., Струк І. (2018). *Перекладацька неточність у перекладі фахового контенту веб-сайтів. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць*. Київ: Університет «Україна» (37).